

נהרג, כמבואר בדברי הרב המחבר [סוף מלוא כ"ו וסוף מלוא קל"ב], ועין מה שכתבתי לעיל [שם], ודלא כספר אור החיים פרשת ושלח [בפרשית ל"ד, ח'].
 וכל זה נדלתי נ"ו, אבל ספק גור כגון אסופי שנמלא, עין כחונות סוף פרק קמא ט"ו ע"ב ור"מ פט"ו מחסורי ביהא הל' כ"ה וכו', דמבואר שם

דהו כלל ספק ממון, ומבואר שם בגמ' ובמגיד משנה הכ"ו, דאם היה מחלה על מחלה וגנח חורא דישאל לחורא ידיה, פטור הישראל, דלמא ליה אייתי רחיה דישאל את וסקול, ועין שם במגיד משנה דאפילו כרוכ ישראל פטור הישראל, דלמא גור הוא, ואי דרוכ ישראל, אין הולכים בממון אחר הרוכ במקום חזקה, וכאן הישראל מוחזק, ודעת מוס' ביומא פ"ה ע"א ד"ה לא, דכרוכ ישראל חייב, דלא הו' מוחזק, ועין אב"ע ס' ד' חלקת מחוקק

ס"ק ל"ב ונית שמואל ס"ק נ"ו, ואם גנח חורא רדיה לחורא דין במחלה על מחלה, משלם מחלה, דאפילו ישראל משלם חלי נוק, ואיך פלגא חלי משלם דלמא ליה אייתי רחיה דלאו ישראל אלא, וברוכ גויים דעת הרב המגיד דלרין לשלם נוק שלם, ולא אמרינן אין הולכים בממון אחר הרוכ, דאין לו חזקה ממון, כיון דהספק בעצמותו אם הוא ישראל, ע"פ"י, יש להאריך בכל פרט ופרט, ועין מה שכתבתי לעיל במלוא שמירת שבת [מלוא ל"ב שם], הבאתי קושיא ששעמתי, איך במחלה על מחלה משלם פלגא אי בלא עדים, הא הוה ליה עדות שאי אהי יכול להודיע דהעדים אם הוזמו לא ישלמו, דלמא גוי הוא ואין דין הומה בעדות גוי, ואי דמודה בעצמו, גם פלגא חלי חייב דמודה בקנס פטור, והאי ספק ישראל הוא, א"כ יכול לטעון דלמא ישראל אינו פטור, ואין לומר דהו' כחזקה חיוב כיון דהו' כהחלט השור, זה אינו, עין ש"ך וזוהרים סימן ע"ה חראה דכנהאי גוואל הוה ליה ספק ממון ופטור, ועין מה שכתבתי לעיל דמשכחת לה דנגח בפני בית דין דלא תהיה שמיעה גדולה וכו', ובנית דין אין לרין דין הומה, כמו טריפה שהרג בפני בית דין, עין סנהדרין ע"ה ע"א ור"מ פ"ב מרזח ה"ט.

דיו העדים
גני

ומבואר דמשנה כאן י"ד ע"ב, על פי עדים בני חורין ובני ברית, וכחג הר"מ כאן פ"ה ה"ג, אין הטקן משתלמין אלא בנראה ברורה ובעדים הכשרים להעיד, שלא תאמר הואיל ואין מלוין בלחורות הסוסים ונכרפת הכקר וכו' אלא הענדים וכו', וזה הכונה להר"מ, והר"ש שם א"ת י"ט ג"כ מביאו, וכחג, אי נמי דאפילו שור של נכרי שנגח שור של ישראל לרין עדים כשרים, עכ"ל, וכן מביא הטור חו"מ ס' ת"ת, ע"ש, מבואר מדבריו דגם להוליא ממון מנן נח לרין עדים כשרים, ובאמת כש"ס סנהדרין נ"ו ובנ"ר פ"ט ממלכין ה"ד, מבואר דכן נח נהרג בעד אחד ובדין אחד ועל פי קרוב, ופשוט דהדין והעד כשרים ג"כ אם הם גויים, א"כ לרין לומר דחמור ממון מגופו, דמיתה חייב על פי עד אחד ופסולים, ועל ממון לרין שנים כשרים בני ברית ובני חורין, ועין חו"מ ס' שפ"ח סי"ג דוגמת זה, ומ"מ ל"ע בזה דממון יהיה חמור מגופו, אבל בנימקי יוסף יבמות ד' ע"ב מדפי ה"ר"ק גני אחים מן האם לא יעידו וכו', כמד דשורת הדין דבגיופת כשרים להעיד מדין חורה, דלמאמרין כסנהדרין דכן נח נהרג על פי קרובים וכל שכן בממונו, מבואר דכדכרי ואין לרין עדים כשרים לממון דלא כהר"ש טור, וסנהדרת הנימקי יוסף נכונה, ול"ע בדיון זה, ואי"ה בקוטרס מיוחד דיני בני נח יבואר בלחורות.

סוד עבד
ואשה

[ט] ונבד ואשה חייבים בנזקי שור, רק שאין להם לשלם, ואם נשחחררו חייבים לשלם ככל מיוני ממון שלהם, ומבואר להדיא כאן י"ד ע"ב דהנשים בכלל נוק, עין במבואר, א"כ הוא הדין עבדים ופשוט, והיינו אם יש לו שור שאין לרבו רשות בו.

סוד חסיו

[י] ואם שור של גדול גנח שור של חרש שוטה וקטן, חייב כדתי בין אם בין מועד, וזה מבואר כאן במשנה ל"ט ע"א, ובר"מ אינו מבואר להדיא כי זה פשוט בכל הניקין דפגיפתן רעה והחובל בהן חייב, הכא נמי. **ישור** של חרש שוטה וקטן שנגח שור של גדול, פטור, אך דעת הר"מ כאן פ"ה ה' ג' וד', שמעמידן להם אפוטרופוס להעיד בפניו, ואחר שיש להם אפוטרופוס חס משלם חלי נוק ומועד משלם נוק שלם מעליית אפוטרופוס. ודעת הראש"ד דחס בכל ענין פטור כיון דמשלם מגופו, רק מועד חייב, וכן הוא דעת הטור ס' ח"ו, וסובר ג"כ דמשלם מעליית יתומים, ועין שם בסוגיא ולרין אריכות גדולה, ועין בחוס' שם.

הודאת
אסורו פוטו
בשור חסיו

ונראה פשוט, ולדעת הר"מ דמעמידין אפוטרופוס אף להם לגבות חלי נוק, א"כ נודלי מהני הודאת אפוטרופוס לפטור מטעם מודה בקנס, כי הוא עומד במקום הנעלים, אף אם החרש שוטה וקטן מודים בפני

(ב) **ואלה הדינים הנקראין דיני קנסות, כבר אמרנו שאין דנין אותן אלא בית דין הסמוכין ובארץ ישראל.** (ג) **אבל המזיק חייב לשלם כדיני שמים בכל מקום, ואם תפש הניזוק אין מוציאין מידו בשום מקום.**

ו לעיל מצוה מ"ט. ח. צ"ל בארץ כי הסמוכים בארץ ודנו אף בחו"ל וכן משמע לעיל מצוה מ"ט (ורקמן) מצוה נ"ד. (צב"א דב). וכו"כ במניח אות י"ב ט. מ"ב ואולי "בידיו"

בית דין, ל"ע אם הודאתם פוטרם מטעם מודה בקנס, וגרסה פשוט דודאי אם לא בלא עדים כלל, אין יכולים הנעלים לגבות חלי על ידי תפיסה, לשיטת הר"מ שכתבנו לעיל [אות ח' ד"ה אך בחמת] דמהני תפיסה בחלי נוק, כי לא מהני הודאתם לחייב את עצמם, כי הודאת חרש שוטה וקטן לא מעלה ולא מורדת לחייב את עצמו, כי אין בדבריהם כלום לחיוב כדוע"ט, אך נפק"מ אם נחגדל ועומד בהודאתו, אך בזה ג"כ אין נפק"מ, כי בכל ענין מהני תפיסה, ואפילו אם נאמר דהודאה ראשונה אינה מועלת והודאה אחרונה הו' הודאה, מ"מ מהני תפיסה, אך נפק"מ אם הודו ואחר כך בלא עדים, אי אמרינן לפטור מחמת הודאתם מהני הודאתם, דדוקא לחיוב לא מהני אבל לפטור מהני, א"כ אם בלא עדים אחר כך פטורים לעולם, ואין לומר כיון

דכתבנו לעיל דבאמת בחלי נוק דפטור כנאו עדים אחר כך, אף דקיימא לן כל היכא דלא מחייב עצמו כלל חייב כנאו עדים, והכא לא מחייב עצמו, וכתבנו דמחייב עצמו דמהני תפיסה, א"כ כיון דלחיוב לא מהני הודאתם ולא מהני אפילו לענין תפיסה וכמו שכתבנו, א"כ לא מחייב עצמו כלל וכנאו עדים אחר כך חייב, זה אינו, דהטעם דלא לא מחייב עצמו במדי דחייב כנאו עדים אחר כך, הטעם דידע דמודה בקנס פטור ולא הודה כלל, עין כאן ע"ה ע"א, ובחרש שוטה וקטן לא שייך זה ידיע, א"כ אם נאמר דהודאתם הודאה לפטור, נודלי לא מהני כלל עדים ופטור אף אם בלא עדים אחר כך, א"כ אינו מפקוק, אף הודאת חרש שוטה וקטן לא מהני לחיוב, מ"מ לפטור שהוא זכות שלהם אפשר דמהני, א"כ וקטן כמו שכתבנו, או אפשר דהטעם דמודה בקנס פטור מקרא דאשר ירשיען אלהים [שמות כ"ב, ח'] פרט למרשיע את עצמו, א"כ הו' גזירת הכחוד דמרשיע עצמו פטור, והיינו דהוא מרשיע את עצמו, אך גזר הכחוד דבקנס לא מהני מרשיע עצמו, אבל אם הודאתו אינה מחייבתו א"כ לא הו' מרשיע עצמו כלל, כי אינו חייב בהודאת פיו בשום ענין, והו' ליה מורשע מפי עדים, דעל ידי עצמו אינו מרשיע עצמו כלל, א"כ לא הו' הודאתו אף לזכותו לפטור עצמו, וכמד היה נראה לי, כיון דלא שייך כלל שירשיע את עצמו, א"כ אין הודאתו מעלה ומורדת כלל ואיני כנאו עדים, כן נראה לי, ועין כאן בש"ס ל"ט ע"ב ור"מ פ"ו ה"ג, דאם הנעלים נמדינת הים, דינו ג"כ כמו חרש שוטה וקטן לשיטות הג"ל.

[יא] והנה דיני מלוא זו אין חילוק בין שהזיק שור או הזיק אדם, תם משלם חלי נוק ומועד משלם נוק שלם, ושור פטור מארבעה

דברים, דהוא גזירת הכחוד דדוקא אדם כנאדם, וגם פטור מדמי ולדות, אך דוקא אם גנח נח חורין דמי הולדות שייכים לנצל מיעטה החורה דשור פטור, אבל אם גנח שפחה מעוברת ונלא ילידה, תם משלם חלי נוק ומועד משלם נוק שלם, כמו אם מוסיק פרה או חמורה מעוברת, זה הוא כאן בר"מ פ"א ה"ד ובש"ס מ"ט ע"ה, ע"ש.

(ב) **ואלה הדינים שנקראים דיני קנסות כבר אמרנו שאין דנין אותם אלא בית דין הסמוכים ובארץ ישראל.** אות ו' טעות סופר, דבאמת בית דין סמוכין דנין דיני קנסות אפילו בחוץ לארץ, כמבואר בר"מ פ"ד סנהדרין ה"ג, אלא לרין לומר הסמוכין בלחך ישראל, היינו שהיית דין נסמכו בלחך ישראל, עין ר"מ שם.

(ג) אבל המזיק וכו' ואם תפש הניזוק אין מוציאין מידו. וכן הוא בחומ"ס ס' ח' ס"ה, ועין שם בקצות החושן סק"ו, שכתב דדוקא בממון, אלא שאין דנין בזמן הזה, ומ"מ חייב ולרין לשלם לנאח די שמים, אבל קנס גזר הכחוד דירשיען אלהים, אבל אם אין הבית דין מחייבין אותו אין חייב כלל אף לנאח די שמים, עין חוס' כחונות ל"ב ע"ב ד"ה לאו, גם תפיסה לא מהני, כמבואר בירושלמי כחונות פ"ג ה"י, אש"ג דטני בעדו של רבן גמליאל היה מוחזק בעצמו, ע"ש, ומונא לפיל בחיבורי [מלוא מ"ב אות ב' ד"ה וכל זה], ועין שער המלך פ"ה מעבדים ה"ו, ולפלגל בזה לרין חריבות, וגם נראה לומר דחלי נוק אפשר לומר דחמור, דכיון דעכ"פ הזיק ומשלם פחות ממה שהזיק, כעין פכרת הר"מ והראש"ד דמטעם זה מהני תפיסה לאחר הודאה, מה שאין כן בשאר קנסות, כמו שכתבנו לעיל [אות ח' ד"ה אך בחמת], ואין כאן מקומו.

ואפשר לומר, הא דתפיסה מהני בזמן הזה דוקא אם תפש בעצמו, אבל אם תפש על ידי שליח לא מהני, דכיון דליה ליה זכות רק בתפס, הו' ליה כחופס לנצל חוב במקום שהכח לחארים, דהא חב למזיק, עין אב"ע ס' ע"ו בחלקת מחוקק סק"ט ובנית שמואל סק"א, ובאש"ע שם ס' ל"ג סכ"ג.

טז) וע"ש להלן אות י"ד.

יז) וע"ש לעיל מצוה מ"ז אות ג', ולהלן מצוה נ"ב אות ט', ס"ב אות ב'.

נ"ג
כ"ד
ד' א

תפיסה
במחלוקת

תפיסה ע"י
מלך

ואין השור נסקל עד שיהיה מתכוין להרוג למי שחיני עליו סקילה, אבל נתכוין להרוג בהמה והרג אדם, או נתכוין לגרו או לנפלים והרג ישראל בן קיימא, פטור השור מסקילה, כיון דלא נתכוין וג"כ מהיקשא הנ"ל ונמנהכרן להרוג את זה והרג את זה, נראה מדברי הר"מ כאן פ"י ה"ט שחיני סקילה, ופוסק דבריו למה שפסק בפ"ד מרומה ה"א דרבי שמעון, ולרבי שמעון נתכוין להרוג את זה והרג את זה בלשון פטור, א"כ הוא הדין גבי שור, כמבואר בש"ס כאן, ע"ן להם משנה פ"א מחובל ומזיק ה"ד עמוד בזה, וע"ש מה שמרבינו.

[טז] ואהרן שור איש או אחד מכל האנשים ואפילו שור עבד ושפחה, חייב השור סקילה, וזה פשוט. אך מטאור כאן נמשנה ור"מ ה"ו, דאפילו שור חרש שוטה וקטן אף בלא להם אפטרופוס חייב השור סקילה, ע"ן ר"מ כאן, וע"ן ש"ס דמרביתן משבחה שור דכחוסים כפרשה, ולכאורה היה ליה לפטור שור של חרש שוטה וקטן, כיון דאיתקש למיתח הנפלים והם פטורים בהרגו, אך מרבינו שור מרביתן זה, ונראה פשוט ששור של חרש שוטה וקטן דחייב סקילה, היינו דוקא כשמעמידין להם האפטרופוס, או לאחר שיגדיל ויתפקח וישפחה, אבל בלא זה בלא הכי היאך יכולין לקבל עדות שלא בפני בעל דין, ומרש שוטה וקטן כשלא בפניו דמי, אלא על כרחק כמו שכתבנו, ועיקר הדבוקא דחייב סקילה מחמת ריבו דשור אף דהנפלים פטורים, ופשוט. אך לאחר נגיחה לחייבו אין מעמידין אפטרופוס לחוב ליחומים על מה שעבר, אלא על להבא או לאחר שיגדיל, כן נראה לי.

ואם השור הרג אדם טריפה או עבד כוכבים, ואפילו בן נח (גר מושב), אינו נהרג, כן הוא בלא בש"ס מ"א פ"א ור"מ ה"ב, ושור של בן נח שהרג לישראל, אפשר להרמב"ן [נראה ש"ל ד, י"ג] דמלווים על הדברים כמו ישראל, א"כ השור בסקילה ג"כ. ואי נענין גבי שור בן נח בית דין סמוכים של עשרים ושלשה, כיון דמיתח הנפלים היא בעד אחד ודין אחד ובלא פטורים, ע"ן ש"ס חכ"ס ל"ב כ"י פ"ד לענין נרבע, דדעתו ששורו של בן נח לר"ג ג"כ עשרים ושלשה, ואי"ה דדיני בני נח יבואר באורן, ולדעת הר"מ [הובא למעלה אות מ' ד"ה ושור של גוי דאין מלווים על הדברים כמו ישראל, אפשר דאין השור בסקילה כלל, ואינו דומה לנרבע דהוא משום חקלה וקלון, ע"ן סנהדרין ג"ה ע"א, ויבואר בקונטרס בני נח א"ה].

[יז] ולענין כופר כך הדמים, חס פטור מכופר ומועד משלם כופר, כן הוא כאן במשנה מ"א ע"א ור"מ פ"י ה"ב, והיינו אם נחם ישראל בן חורין, אחד איש אחד אשה או קטן וקטנה, מועד משלם כופר וחס פטור, ואם נחם עבד כנעני או שפחה כנענית יבואר בסמוך אי"ה [נאות כ"ו, וע"ע אות כ"ד]. והיאך משכחת לה מועד אי נהרג בתמזמו, יש כמה אוקימתות כאן בש"ס, והר"מ הביא זה כהל"ג, ע"ן מגיד משנה.

ובכופר זה הוא כפרה, דנפלים מתכפרים בו, ולר"ן ליתן הכופר ליורשי הנהרג. ואם הרג אשה איש לה בעל הכופר ליורשים ולא לבעל, דכופר אינו חייב אלא לאחר מיתה ואין הבעל יורש בנארי, כן הוא כאן בש"ס מ"ב ע"ב ור"מ פ"א ה"ב. והנה כאן בנמנהכר יליף רבי עקיבא מקרא דאין הבעל יורש כופר, דכתיב והמית איש או אשה מקיף וכו', ונאמר ש"ס ד"ה והוא, הקושר הא בנבא בתרא ק"י"ג ע"א, יליפין מקרא אחר דאין הבעל נוטל בנארי, ומירלו דמהאם לא שמעין ראו כי האי דנא על ידי חבלה מחיים, על כן לר"ך קרא כאן בכופר. והנה רבי עקיבא סובר ירושה הבעל דאורייתא כמבואר כאן, אבל הר"מ פוסק ירושה הבעל אינה אלא דרבנן, א"כ לא יליפין זה מקרא, כיון דמן התורה בלאו הכי אינו יורש כלל, ע"ן ר"מ פ"א מנחות ה"ח ופ"ו ה"ח, א"כ לר"ך לומר כמו דפוסק שם בפ"א ה"א דאין הבעל יורש בנארי אע"י דלא יליף מקרא, ולר"ך לומר דהלכתא הוא אליבא דרבינו עלמא אפילו אם ירושה הבעל דרבנן, מ"מ לא חיקין לירש בנארי, א"כ לר"ך לומר כיון דהוא רק דרבנן והם חיקין שלא לירש בנארי, אין חילוק בין ראו כופר לשאר ראו, דדוקא אם היה מן התורה ובראיה אינו יורש, יש לחלק ולר"ך קרא על כל אחד, אבל לפסק הלכה לשיטתו דסובר שהוא רק מדרבנן והם אמרו, א"כ אין חילוק בין ראו לראו, ומ"מ מלוה של אשתו לא היא ראו לדעת הר"מ, ע"ש במגיד משנה. והנה להסבירים ירושה הבעל דאורייתא, דרשין כר"י עקיבא דאין הבעל יורש כופר, ופ"ס דלכאורה לא לר"ך קרא דלוי כופר, דכלאו הכי אפילו נמא כסנרת החוס' כיון דנא על חבלה מחיים, מ"מ לא גרע ממלוה דהוי ליה ג"כ ראו אע"פ דהוי מגיע לה מחיים, וכל שכן כופר. ולדעת הר"מ דהבעל יורש מלוה נוחא לר"ך קרא, דדוקא מלוה יורש, אבל כאן עיקר החיוב מחילת לאחר מיתה, אך להר"מ בלאו הכי אין לר"ך לקרא, כיון דסובר ירושה הבעל רק דרבנן, אך להסבירים ירושה הבעל דאורייתא ודריש רבי עקיבא הקרא לכופר, על כרחק לר"ך לומר דהבעל יורש מלוה, וע"ן חוס' בטרות פרק י"ב בבור (ג"כ ע"א ד"ה ואל), פלפלי לענין מלוה מסוגיא דאן, וע"ן שם בלחם משנה, ובהפלאה קונטרס אחרון אבה"ע פ"י ז' סק"ו, ואין כאן מקומו. עכ"פ הדין אמת לכולי עלמא, הן

וע"ן נחקפו כהן [סמ"ן קכ"ו], כתב ג"כ כל היכא דמהני תפיסה, לא מהני על ידי שליח דכח לבעלים. אך אפשר לומר דדוקא אם בלא תפיסה לא היה חייב כלל, כמו סקילה דאפשר אינו חייב, או כמו בנארה"ע הנ"ל, אבל כאן דנאמת חייב לשלם כמו שכתב הרב המחבר, וע"ן קלות החושן הנ"ל, דנאמת חייב מדינא רק דהחורה לא מסרה לבית דין בזמן הזה להגיל עשוק, אבל בעלמא חייב, א"כ לא הוי חב לבעלים כיון דנאמת לר"ך לשלם, אך גבי שאר קנסות שכתבנו דאינו חייב כלל, ובאמת חספ מהני לרוב השיטות, א"כ תפיסה על ידי אחר הוי ליה חב לבעלים ולא מהני, ע"ן דינים אלו במו"מ סי' ק"ה.

ואם נאמר דלר"ך לתפוס בעלמא, א"כ אפשר בנמנהכר דיני קנסות למרש שוטה וקטן לא מהני תפיסה, כי הם אינם ראויים לקנין, ותפיסה הוא רק במקום דמהני קנין, ע"ן קונטרס הספיקות להגאון מוה"ר יהודה בסוף ספר קלות החושן [כלל מ' אות א'-ג'], אך בספר קלות החושן כתב דאין ענין תפיסה לקנין, ואפילו במקום דאינו ראוי לקנין מ"מ מהני תפיסה, דהוא מזד הסבירא מאן דלחיב ליה בלחיבא וכו' [ב"ק מ"ו ע"ג], ע"ש סי' ק"ו, א"כ מהני תפיסה, ובכל זה לר"ך ביאור רחב ואינו לא בנארי אלא לעורר.

[יד] והנה כמה שהסתפקנו למעלה [נאות י' ד"ה ונראה ששטן] לענין הודאת קטן לדעת הר"מ, נאמת לכל השיטות י"ה להסתפק, כגון חס שנגח ומת המזיק והיחם יחומים קטנים, דבגדלותם נודאי גובה מהשור אם יעמוד בדין עם היחומים, אפילו לדעת דש"ס דמטלטלי דחמי לא משתעבדי, מ"מ כיון דפסקתין כאן פ"ט ה"י"ב דרבי עקיבא, א"כ הוי ליה בלחיב תפס מחיים, ע"ן כאן י"ד ע"ב חוס' ד"ה פרה, והקטן הודה בקטנותו ואחר כך בלא עדים קודם הסודה בגדלותו, אם הודאה ראשונה מהני לפטור דלעיל, ע"ן מה שכתבנו לעיל, וז"ע.

[טז] והנה עד כאן דברנו מחלק המלוה שור שהזיק, ובמלוה זו כלל עוד דין שור שהמית אדם, כמו שכתב הרב המחבר בתחילת דבריו, ונכתבו בקיור דברנו בעז"ה. ודיני שור שהמית אדם, ע"ן כאן בנא קמא פרק ארבעה וחספה מר"מ' עד סוף הפרק, ור"מ כאן פ"י ו"א מנזקי ממון. והדינים כך הם, שור שהמית אדם משרא, בין קטן בין גדול או עבד כנעני או שפחה כנענית, יש עדים על זה, אותו השור בסקילה, ואפילו נפסם ראשונה שהוא חס, מ"מ חייב סקילה. ודוקא על פי עדים, אבל בהודאת עלמא אינו נסקל, וע"ן חוס' כאן מ"א ע"ב ד"ה על פי עד אחד, וע"ן רש"י מ"ג ע"א ד"ה מאי לאו כופר, שכתב דאיתקש מיתח השור למיתח הנפלים, כשם שאין הוא נהרג בהודאת עלמא כן אין השור נסקל בהודאת עלמא, ואין לורך להאריך כי כולי עלמא מודים ולר"ך עדים למיתח שור.

וצריכים לקבל עדים בפני בעל דין כדינו, ושור של הפקר או הקדש שנגחו נסקלין אף שאין להם בעלים. ואחד שור או חיה ועוף, אלא שדיבר הכחוש בהווה. ואין גומרין דנו של שור אלא בפני השור, ע"ן כאן מ"ה ע"א, ובסנהדרין ע"ט ע"ב, וילף ג"כ מהשור יסקל וגם בעליו יומת, כמיתח בעלים וכו', מה בעלים כפניהם אף שור בפניו. ופשוט דלא דוקא גמר דין, דהוא הדין קבלת עדות וכל שכן הוא, דגם כמיתח בעלים אין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין, ופשוט. ושור שלא נגמר דינו ונתערב בנאחרים אין גומרין דינו, דכיון דנתערב ואין מבירין אותו הוי ליה כמו שלא בפניו, כן הוא שם בסנהדרין ור"מ כאן פ"א ה"ה.

ולסקילת שור לר"ך בית דין של עשרים ושלשה סמוכים, כמו דיני נפשות של אדם, וילף ג"כ מהיקשא הנ"ל במשנה ראשונה דסנהדרין, וכן הלכה, ומבואר בר"מ פ"ה מסנהדרין ה"ב, וע"ן סנהדרין ל"ב ע"א, דחשב החס במשנה הרבה חילוקים בין דיני ממונות לדיני נפשות, ואמרין שם ל"ו ע"ב, וכולן אין טהנים בשור הנסקל חוץ מבית דין של עשרים ושלשה, מנה הני מילי וכו', ופירש רש"י שם ד"ה לא חטה, כיון דהקך כולם להגלה אחי מה לנו להגלתו של שור, ומסתברא דהיקשא שור לאדם דוקא לענין עשרים ושלשה שהוא עיקר הדין ותחילתו וכו', וכן הוא בר"מ פ"ה מסנהדרין ה"ד, ונראה לי דדוקא אלו הדברים שחשב שם אינם טהנים בשור, כמו שאמר על המשנה, אבל נראה פשוט, כמו שדיני נפשות של אדם אינם טהנים אלא בפני הבית בזמן שיש כהן וגם כהן מסנהדרין יושבים בלשנת הגזים, וארבעים שנה קודם התורבן כשנלו דיני נפשות משרא, ע"ן ש"ס שם מ"א ע"א ור"מ שם פ"ד ה"ג, הכי נמי דין שור הנסקל לא היה טהב, כי זה ג"כ עיקר דין ותחילתו כמו עשרים ושלשה, על כן לא היה טהב רק בזמן שדיני נפשות היו נוהגים, כן נראה לי פשוט.

ואם בעל השור טריפה פטור השור ממיתה, וגם אם השור טריפה פטור, דאיתקש למיתח בעלים, ובעלים פטורים אם הוא טריפה, [ע"ש ע"ה ע"ה] אך בשור שהרג בפני בית דין, אע"פ שהוא טריפה או הנפלים טריפה, נהרג כמו הנפלים, כן הוא דעת הראב"ד בהשגותיו על הר"מ כאן פ"י ה"ו, והר"מ לא חילק בזה, וע"ן מגיד משנה הטעם להר"מ י"ח.

הרג סופה
נזיר

סור סור
בזה

ספר
חיובי

כופר אשה
דמי

✓

✓

הודאה ס"ו

סור סור
בזה

כסופה

עדות בפני
בעל דין

באשה
בית דין

סור סור
בזה